

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้การนำเสนอแบ่งออกเป็น 6 ส่วน คือ ส่วนแรก รูปแบบการวิจัย ส่วนที่สอง แหล่งข้อมูลบุคคล ส่วนที่สาม แหล่งข้อมูลจากการสังเกต ส่วนที่สี่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ส่วนที่ห้า การตรวจสอบความแม่นยำและความน่าเชื่อถือ ส่วนที่หก การวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การออกแบบวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่สำคัญคือ การได้มาซึ่งข้อมูลที่สามารถค้นหาคำตอบตามคำถามในการวิจัย (research questions) และขอบเขตการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยการศึกษางานวิจัยนี้ใช้แบบการวิจัยคือ (1) เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อค้นหาคำตอบอย่างถูกต้องต่อคำถามในการวิจัยข้อ 1-3 โดยการทดสอบสิ่งที่ศึกษาที่หลากหลาย และแต่ละบุคคลที่มีอยู่ในสิ่งที่ศึกษา (2) แบบกรณีศึกษาหลายกรณี (multiple case study research) เพื่อใช้แนวทางวิธีการวิจัยที่เน้นการศึกษกรณีเฉพาะเจาะจงของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนรวม 6 แห่ง ซึ่งมีลักษณะที่ไม่เหมือนกัน ได้แก่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านปรานี บ้านกรรณา บ้านมุขิตา บ้านอุเบกขา บ้านสิรินธร และบ้านกาญจนาภิเษก (รายละเอียดดูจากภาคผนวก)

การศึกษาแบบกรณีศึกษาหลายกรณีผู้วิจัยใช้แนวทางการศึกษา 3 วิธีคือ วิธีแรก การวิจัยบุคคลซึ่งได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล (informants) เป็นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) เพื่อเข้าถึงทัศนคติ ความรู้สึก ความคิด และเจตนาของผู้ให้ข้อมูล วิธีที่สอง การสังเกต (observation) แบบไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม (non-participant observation) เพื่อ

สังเกตสิ่งที่ศึกษาทางกายภาพ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม และความหมายของสิ่งที่สังเกต เป็นการรวบรวมสิ่งที่ได้เห็นและได้ยินด้วยตัวผู้วิจัยเอง และใช้สำหรับตรวจสอบสิ่งที่ได้รับรู้จากการสัมภาษณ์หรือจากทางอื่น (ชาย โพธิ์สิตา, 2549, หน้า 309) โดยใช้แบบการสังเกต (observation guide) เป็นแบบฟอร์มที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเข้าไปสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และประกอบด้วยรายการต่าง ๆ ที่จะสังเกต และวิธีที่สาม การวิจัยเอกสาร เพื่อทราบประวัติความเป็นมาของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน การดำเนินงานที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

แบบแผนกรณีศึกษา (the case study protocol)

งานวิจัยแบบกรณีศึกษาหลายกรณีนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแบบแผนการวิจัย (research protocol) เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับงานวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ (Yin, 2003, p. 68)

1. บทนำและวัตถุประสงค์ของแบบแผนการวิจัย

1.1 กำหนดคำถามในการวิจัยคือ

1.1.1 คุณลักษณะภาวะผู้นำในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเป็นอย่างไร

1.1.2 การจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของศูนย์ฝึกและอบรม เด็กและเยาวชนต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นอย่างไร

1.1.3 พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน จากการจัดการในเชิงภาวะผู้นำของผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ปรับเปลี่ยนไปอย่างไร

1.2 กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเรื่องคุณลักษณะภาวะผู้นำในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด มีองค์ประกอบของแนวความคิดเพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่คำตอบของคำถามในการวิจัยข้อ 1-3 ได้แก่

1.2.1 คุณลักษณะ (attributes) และทักษะ (skill) ของภาวะผู้นำในด้าน

การจัดการทั่วไป (generic management) อาทิเช่น ความสามารถในการเสริมสร้างแรงจูงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และความสามารถในการระดมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น

1.2.2 คุณลักษณะของภาวะผู้นำในงานด้านสังคมสงเคราะห์ หมายถึง ภาวะผู้นำ ผู้ดูแลสถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ในการทำงาน อุทิศตนเพื่อทำงานให้สังคม

1.2.3 คุณลักษณะภาวะผู้นำในการจัดการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน โดยมีสมรรถนะและทักษะเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นคนดีของสังคม

1.2.4 คุณลักษณะภาวะผู้นำของศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชน จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรมเชิงวิชาชีพ เช่น มีความซื่อสัตย์ และโปร่งใส เป็นต้น

1.2.5 คุณลักษณะภาวะผู้นำของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ สอดคล้องกับการบริหารงานในปัจจุบัน และอนาคต

1.2.6 คุณลักษณะภาวะผู้นำของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ (knowledge) และทักษะ (skill) ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและประสานกับหน่วยงานอื่น เช่น ครอบครัวและชุมชน เป็นต้น

1.2.7 แบบแผนการวิจัยนี้ จะมีบทบาทในการนำทางผู้วิจัย เป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสำหรับผู้วิจัยในการแสวงหาคำตอบต่อคำถามในการวิจัย

2. การดำเนินการเก็บข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน บ้านปรานี บ้านกรุณา บ้านมุขิตา บ้านอุเบกขา บ้านสิรินธร และบ้านกาญจนาภิเษก โดยโทรศัพท์นัดล่วงหน้ากับผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหัวหน่งงานบริหาร นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่งานพินิจ แม่บ้านหรือพ่อบ้าน นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ ผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนและเด็กหรือเยาวชน รวม 6 แห่ง รองปลัดกระทรวงยุติธรรม อธิบดี รองอธิบดี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนา

ระบบงานยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และอาจารย์ประจำคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมจำนวน 53 คน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และยังคงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ และรวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารของศูนย์ ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ดังกล่าว

2.2 แผนงานการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการในช่วงเดือนเมษายนถึงกันยายน 2553 และพฤษภาคม ถึงกรกฎาคม 2554 โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแห่งละประมาณ 3 วัน ส่วนการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจะดำเนินการแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงแรก ก่อนการสัมภาษณ์เพื่อสำรวจกายภาพและสภาพแวดล้อมของแต่ละศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนช่วงที่สอง เพื่อสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมประจำวันของเด็กและเยาวชน กิจกรรมพิเศษในวันหยุด วันนักขัตฤกษ์ และกิจกรรมภายนอกศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนส่วนการรวบรวมเอกสารของแต่ละศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จะดำเนินการรวบรวมประวัติความเป็นมา และโครงสร้างงานของแต่ละศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อศึกษาหาข้อมูลก่อนลงพื้นที่จริง และจะดำเนินการรวบรวมเอกสารในส่วนรายละเอียดของการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในขณะลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ในภายหลัง

2.3 การเตรียมตัวก่อนลงพื้นที่ ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของแต่ละศูนย์ฝึกและอบรมฯ ที่ได้รวบรวมไว้ในเบื้องต้น และเตรียมแบบสอบถาม อุปกรณ์ เช่น กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และยานพาหนะในการเดินทาง

3. เค้าโครงของรายงานกรณีศึกษา

3.1 ข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอผลด้วยการบรรยาย

3.2 เน้นการสรุปด้วยการ โยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดที่เป็นสาระสำคัญในสถานการณ์ที่ศึกษาเป็นหลัก

3.3 เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟู

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของแต่ละศูนย์ฝึกและอบรมฯ และสรุปผลตัวแบบ
คุณลักษณะภาวะผู้นำที่ค้นพบเป็นองค์ความรู้ใหม่

3.4 สิ่งที่แนบท้ายรายงาน : รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

4. การประเมินผล

ในการประเมินผล แนวทางในการปฏิบัติตามแผนการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้
ประเมินผลร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาด้านระเบียบวิธีวิจัย การประเมินผลกระทำโดยการ
ตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับว่าสามารถตอบคำถามในการวิจัยได้หรือไม่

ฐานข้อมูลกรณีศึกษา (the case study database)

เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในงานวิจัยนี้ จึงดำเนินการจัดเก็บฐานข้อมูลกรณีศึกษา
ดังนี้

1. ใช้เทปบันทึกเสียงสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) พร้อมรูปถ่าย
ขณะสัมภาษณ์ แล้วจัดเก็บไว้ในแฟ้มคอมพิวเตอร์
2. ข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปเสียงสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จัดเก็บไว้ในแฟ้ม
คอมพิวเตอร์ แล้ววิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้อำนวยการ
ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
3. ข้อมูลที่ได้จากการนำประเด็นคำให้สัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับทฤษฎี โดยจัด
ข้อมูลลงในตารางแบบจับคู่ (pattern matching) เพื่อค้นหาประเด็นคำตอบที่ซ้ำกัน โดย
จัดเก็บเป็นแฟ้มข้อมูลเฉพาะ
4. ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำตารางเปรียบเทียบกรณี (cross-cases comparison)
เพื่อสรุปคำตอบต่อคำถามการวิจัย

แหล่งข้อมูลบุคคล

ข้อมูลได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบ
เจาะลึก (in-depth interview technique) ซึ่งแบ่งเป็น 6 กลุ่ม

กลุ่มที่หนึ่ง

ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแห่งละ 1 คน จำนวน 6 แห่งรวม 6 คน

หลักการได้ข้อมูลจากบุคคลดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน มีหน้าที่รับผิดชอบนโยบายจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีหน้าที่ในการส่งเสริม และปรับปรุงแก้ไขแผนการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

กลุ่มที่สอง

กลุ่มผู้ปฏิบัติงานแผนกต่าง ๆ ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 6 แห่ง รวม 29 คน รายละเอียดดังนี้

1. หัวหน้างานธุรการ จำนวน 6 แห่ง รวม 6 คน
2. นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 6 แห่ง รวม 6 คน
3. นักจิตวิทยา จำนวน 5 แห่ง รวม 5 คน
4. เจ้าหน้าที่งานพินิจหรือครูประจำบ้าน จำนวน 6 แห่ง รวม 6 คน
5. พ่อบ้านหรือแม่บ้าน จำนวน 5 แห่ง รวม 5 คน
6. นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ จำนวน 1 แห่ง รวม 1 คน

หลักการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน คือ (1) เป็นเจ้าหน้าที่ผู้บริหารระดับต้นที่ประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์การ และทราบข้อมูลรายละเอียดกิจกรรม งบประมาณ จำนวนเด็กและเยาวชน อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ เป็นต้น (2) เป็นเจ้าหน้าที่สงเคราะห์และช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (3) เป็นเจ้าหน้าที่บำบัดสภาพจิตของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (4) เป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้อยู่ในระเบียบวินัย (5) เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ทั้งนี้การได้มาซึ่งข้อมูลจากบุคคลดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับต้นและเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในแผนกแตกต่างกัน เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ในการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และใกล้ชิดกับผู้รับบริการ โดยตรง รับทราบปัญหาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยปฏิบัติงานเพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของศูนย์ฝึกและอบรมฯ

กลุ่มที่สาม

กลุ่มผู้รับบริการที่เข้ารับการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 6 แห่ง ๆ ละ 1 คน และผู้ปกครองของผู้รับบริการจำนวน 6 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวม 12 คน ดังนี้

1. เด็กหรือเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน 6 แห่ง รวม 6 คน
2. ผู้ปกครองที่มาเยี่ยมเป็นประจำ จำนวน 6 แห่ง รวม 6 คน

หลักการคัดเลือกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนและผู้ปกครอง แห่งละ 1 คน เพื่อให้ได้คนที่มีลักษณะเป็นตัวแทนของเด็กและเยาวชนหรือผู้ปกครอง คือ (1) เด็กหรือเยาวชนที่เข้ารับการฝึกและอบรม อย่างน้อย 1 ปี (2) มีความประพฤติดี ส่วนหลักการคัดเลือกผู้ปกครองคือ (1) มาเยี่ยมเด็กหรือเยาวชน อย่างสม่ำเสมอ (2) เข้าร่วมกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์และประชุมกลุ่มครอบครัวกับ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเป็นประจำ ทั้งนี้การได้มาซึ่งข้อมูลจากบุคคลซึ่งเป็น ผู้รับบริการโดยตรงดังกล่าวข้างต้น ทำให้ข้อมูลที่ได้มาสามารถสะท้อนคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการให้บริการของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน รวม 6 แห่ง

กลุ่มที่ 4

รองปลัดกระทรวงยุติธรรมที่ดูแลนโยบายที่มอบให้กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 5

1. อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 1 คน
2. รองอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนฝ่ายบริหาร จำนวน 1 คน

3. ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรม จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 6

อาจารย์ประจำคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมีจำนวนรวม 53 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ซักถามจนได้ข้อมูลที่อิ่มตัว (saturated data) ตามที่ต้องการ อันหมายถึงการได้ข้อมูลที่เพียงพอในการวิเคราะห์ โดยดำเนินการในช่วงเวลาเดือนเมษายน-กันยายน 2553 และเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม 2554

การสังเกตการณ์

ผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) ณ ศูนย์ฝึกและอบรมบ้านปรานี บ้านกรุณา บ้านมุขิตา บ้านอุเบกขา บ้านสิรินธร และบ้านกาญจนาภิเษก รวม 6 แห่ง เป็นการสังเกตการณ์ที่ผู้วิจัยอยู่ห่างจากผู้ถูกสังเกตคือ ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในสถานการณ์ ซึ่งการใช้วิธีแบบนี้ทำให้ผู้วิจัยรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างในปรากฏการณ์ที่ศึกษา ด้วยการรวบรวมสิ่งที่ได้เห็นและได้ยินด้วยตัวผู้วิจัยเอง โดยในระยะตอนต้นผู้วิจัยจะเข้าไปสังเกตพื้นที่ทางกายภาพของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และในระยะต่อไปเข้าไปสังเกตกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวัน โดยมิได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน แต่เปิดเผยสถานภาพของนักวิจัยและผู้วิจัยสังเกต ณ จุดที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น จากการสังเกตดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจสภาพของปรากฏการณ์ที่เป็นจริงอันเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำในการจัดการบำบัดแก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และเป็นข้อมูลในเชิงปรากฏการณ์วิทยาที่ได้รับจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำไปบูรณาการและเชื่อมโยงกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนแบบการสังเกตดูรายละเอียดภาคผนวก

แบบการสังเกตการณ์

เป็นแบบฟอร์มที่ผู้ศึกษากำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเข้าไปสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งข้อเท็จจริงที่ได้รับจะนำมาประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การสังเกตสภาพทางกายภาพ วิธีการและกิจกรรมในการจัดการเพื่อเด็กและเยาวชน ส่วนแบบการสังเกตคุณภาพผวนก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แนวการสัมภาษณ์ (interview guide) ประกอบด้วยอุปกรณ์การบันทึกภาพ หรือการบันทึกเสียงตามแต่ละกรณีในภาคสนาม และแบบการสังเกต (observation guide) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวการสัมภาษณ์

กำหนดเป็นแบบลักษณะกึ่งโครงสร้าง (semi-standardized form) เพื่อกำหนดจำนวนคำถามไว้ล่วงหน้า หรือหัวข้อพิเศษ ซึ่งใช้เป็นแนวทางการสนทนากับผู้ให้ข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (Berg, 2001, p. 70) โดยมีข้อคำถามที่ประกอบด้วยชุดแนวความคิดที่มีความสอดคล้องกับกรอบวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา แนวการสัมภาษณ์ประกอบด้วยตัวอย่างคำถามดังต่อไปนี้

คำถามทั่วไป ประกอบด้วยแนวคำถามที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ให้ข้อมูล เช่น อายุ การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน เป็นต้น ประวัติโดยย่อของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน การพัฒนาในการบริหารงาน และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการให้บริการ ซึ่งคำถามในส่วนนี้จะมีความสอดคล้องกับกรอบแนวความคิดเชิงทฤษฎีในส่วนที่มาของคุณลักษณะภาวะผู้นำในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ส่วนแบบสัมภาษณ์ดูรายละเอียดภาคผนวก

การตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำและความน่าเชื่อถือ

ผู้วิจัยจะใช้วิธีการยืนยันข้อมูล (triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือใน 3 มิติ คือ มิติของข้อมูล มิติของกรอบแนวความคิดเชิงทฤษฎี และมิติของระเบียบวิธี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือในมิติของข้อมูล (data triangulation) คือ การตรวจสอบสภาพข้อมูลจากหลายแหล่งที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานหรือตำแหน่งงานที่ต่างกัน รวมทั้งผู้รับบริการภายในและภายนอกในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเดียวกันในระยะเวลาต่างกัน รายละเอียดดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อแหล่งข้อมูลบุคคล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือในมิติของกรอบแนวความคิดเชิงทฤษฎี (theoretical triangulation) ซึ่งจะได้มีการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เช่น รัฐประศาสนศาสตร์ และในดำเนินงานสังคมสงเคราะห์โดยเฉพาะ เพื่อให้ตรวจสอบแนวความคิดเชิงทฤษฎีและการกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์และการสังเกตก่อนลงสนาม

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือในมิติระเบียบวิธี (methodological triangulation) โดยใช้ระเบียบวิธีที่ต่างกันในการตรวจสอบแหล่งข้อมูลเดียวกัน ซึ่งการได้มาของข้อมูลใช้ระเบียบวิธีในสามลักษณะ คือ แบบการสัมภาษณ์เจาะลึก แบบการสังเกตที่ไม่มีส่วนร่วม และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำและมีความน่าเชื่อถือ ขั้นตอนต่อไป คือ การนำข้อมูลไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ กระบวนการข้อมูล การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล และการนำเสนอผล ดังนี้

กระบวนการข้อมูล

ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการวิจัยเอกสาร โดยอาศัยแนวความคิดและวัตถุประสงค์เป็นกรอบไปสู่แนวทางในการตั้งคำถาม เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจะจัดประเภทของแนวความคิด โดยนำเอาข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาจัดทำให้เป็นระบบและหาความหมาย เพื่อแจกแจงและแยกแยะองค์ประกอบตามแนวความคิด รวมทั้งเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจ การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางการบริหารที่ทำการศึกษา (จุมพล หนิมพานิช, 2550, หน้า 392) ซึ่งผู้วิจัยจะเตรียมข้อมูลให้พร้อมสำหรับการวิเคราะห์ จึงต้องจัดให้เป็นระบบความหมาย และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อสังเคราะห์ไปสู่คำตอบตามคำถามในการวิจัยที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาจะนำเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะภาวะผู้นำ 6 ด้านจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน 6 แห่ง นำมาลงในตารางแบบจับคู่ (pattern matching) เพื่อค้นหาคำตอบที่สอดคล้องกับทฤษฎี จากนั้นนำคำตอบที่ซ้ำเหมือนกันในประเด็นเดียวกันมาลงในตารางเปรียบเทียบกรณีศึกษา (cross-cases comparisons) ซึ่งสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนรวม 6 ด้าน แล้วนำข้อมูลที่ได้จำแนกแยกแยะและแจกแจงตามชุดของแนวความคิด (concept) ซึ่งสังเคราะห์ได้จากกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับคำถามในการวิจัย และเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยเชื่อมโยงแต่ละแนวความคิดย่อย (sub-concept) และในแต่ละแนวความคิดย่อย ผู้วิจัยจะแจกแจงไปตามองค์ข้อมูล (corpus) ที่ได้จากการอ่านหรือทำความเข้าใจจากข้อความที่อยู่ในประเด็นอันเกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อสังเคราะห์และสืบสาวไปสู่ข้อสรุปตามคำถามในการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้เน้นการสรุปด้วยการโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดจากสาระสำคัญในสถานการณ์ที่ศึกษาเป็นหลัก

การนำเสนอผล

ข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ซึ่งนำเสนอผลด้วยการบรรยาย โดยเรียงลำดับเริ่มจากบทที่ 4 ภาวะผู้นำในการบริหารศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน บทที่ 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน 6 แห่ง และบทที่ 6 การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

